

**Maarten Willems, voorzitter
Algemene Vereniging Inlands Hout**

“In zogenaamde natuurbossen kan zonder problemen af en toe wat hout geoogst worden zonder dat dit de biodiversiteit schade berokkent.”

Letterlijk genomen is de stelling natuurlijk onzin: er groeit prachtig hout in bossen met een prima biodiversiteit. Biodiversiteit en de productie van kwaliteitshout gaan uitstekend samen. Dat wordt ‘geïntegreerd bosbeheer’ genoemd, niks nieuws onder de zon. En voor alle duidelijkheid: in zogenaamde natuurbossen kan zonder problemen af en toe wat hout geoogst worden zonder dat dit de biodiversiteit schade berokkent. De stelling wordt spannender wanneer we hem een beetje manipuleren. Dus de vraag stellen: zijn biodiversiteit en houtproductie concurrerende waarden in het bos? En het antwoord op die vraag is wat ingewikkelder. In Nederland is iedere vierkante meter bos op vier manieren van belang: voor de biodiversiteit, voor de houtproductie, voor de recreatie én voor de vastlegging van CO₂. Maar als je alle vier deze functies op diezelfde vierkante meter probeert te maximaliseren, kom je overal in de klem, en wordt alle bos eenvormig en dus saai. Durf dus af en toe te kiezen voor één van de vier, en dan komen de andere drie vanzelf mee. En tenslotte: het veronderstelde conflict tussen biodiversiteit en houtproductie leidt aan twee kanten tot excessen. Enerzijds betalen we hiervoor nu de dure prijs in de monoculturen essen en fijnspaar. Anderzijds zie je nog te vaak een haast religieuze uitroeiing van waardevolle productiesoorten uit gemengde opstanden, op jacht naar meer biodiversiteit. Iets meer uitgaan van wat er al is, in plaats van wat er moet komen is goed voor de biodiversiteit én de productie. De kracht van onze Nederlandse bossen zit juist in de diversiteit ervan.

“Biodiversiteit en kwaliteitshout gaan niet samen”

In het project eco2eco onderzoeken Vlaamse en Nederlandse partners hoe een hogere economische en ecologische waarde van de bossen in de grensregio Vlaanderen- Nederland samen kunnen gaan. Maar zijn natuurwaarden en houtproductie eigenlijk wel verenigbaar?

— Sophia Opfer (journalist)

**Henk Siebel - Boscoloog bij
Natuurmonumenten**

“Er is geen compromis mogelijk tussen een oogstdoelstelling en een natuurdoelstelling.”

Er is geen compromis mogelijk tussen een oogstdoelstelling en een natuurdoelstelling. Dan krijg je uiteindelijk van alles niets. Voor de productie van kwaliteitshout zijn mooie rechte stammen nodig met zo min mogelijk zijtakken. Voor de biodiversiteit zijn lage zijtakken juist waardevol. Er groeien mossen en korstmossen op en als de zijtakken afbreken ontstaan er holtes waar allerlei organismen in leven. Bovendien is een plantagebos altijd homogener dan een natuurbos. Er zijn geen open plekken, er ligt weinig dood hout en het microklimaat is overal hetzelfde. Biodiversiteit vraagt om het tegenovergestelde. Houtproductie en biodiversiteit gaan dus niet samen op de schaal van een bosperceel. In een groter, aaneengesloten bosgebied is de combinatie wel mogelijk, door percelen met verschillende doelstellingen af te wisselen. Productiebos met een korte omlooptijd zorgt voor open plekken in het bos, terwijl de bomen in een productiebos met lange omlooptijd de kans krijgen ouder te worden. Daartussen liggen ‘dood-houteilanden’. Dat zijn stukjes bos die je met rust laat, zodat bomen kunnen uitgroeien tot veteranenbomen. Dood hout blijft liggen en op den duur ontstaan natuurlijke open plekken. Deze ‘dood-houteilanden’ zijn de kraamkamers voor biodiversiteit. Ik spreek daarom liever van gedifferentieerd bosbeheer in plaats van geïntegreerd bosbeheer. Biodiversiteit en productie van kwaliteitshout kunnen best naast elkaar bestaan, maar niet samen op de hectare.

**Arnout-Jan Rossenaar, ecooloog bij
Staatsbosbeheer**

“Wanneer bomen van hoge houtkwaliteit gecombineerd worden met delen waar bos oud wordt, versterkt dit de natuurwaarde.”

Ja, kwaliteitshout en biodiversiteit kunnen samen gaan, maar dat betekent wel dat je goede afspraken moet maken. Dat zie je ook terug in de beheerwijze zoals eco2eco voorstaat. Door gericht te werken aan kwaliteitshout en pleksgevijs in te grijpen en daarnaast ruimte te geven om bomen en bosdelen oud te laten worden, werk je toe naar een balans tussen biodiversiteit en houtproductie. Binnen Staatsbosbeheer wordt in het bosbeheer momenteel zoveel mogelijk gestreefd naar het kappen van individuele bomen of groepenkap. Wij zijn hier in Nederland dol op hout, maar importeren 94% uit het buitenland. Je zou kunnen zeggen dat het weinige bos in Nederland alleen voor natuur en recreatie bestemd zou moeten zijn. Ik vind toch dat we deels onze eigen broek op moeten houden. Het is immers een hernieuwbare grondstof van belang voor een duurzamere economie. Wanneer bomen van hoge houtkwaliteit gecombineerd worden met delen waar bos oud wordt, versterkt dit de natuurwaarde. Veteraanbomen verspreid door het hele bos, woudreuzen die oud worden met langzaam instervende kronen, zijn bijvoorbeeld van belang voor bosuil en zwarte specht. Een gevarieerder bos met soorten als esdoorn, haagbeuk, linde, ratelpopulier verrijken de arme bosbodem en zijn goed voor soorten als bosanemoon en lelietje der dalen. Daarnaast levert kwaliteitshout een bijdrage aan een duurzamere samenleving. Kwaliteitshout is een hoogwaardig product met een lange gebruikscyclus. Het is daarmee een uitstekend alternatief voor vervuilende materialen zoals staal, plastic en beton.

**Mark van Benthem, directeur
Probos**

“Dunning of kleinschalige verjongingskap zorgen juist voor dynamiek en de aanwezigheid van verschillende bosontwikkelingsfasen.”

Natuurlijk kan het produceren van kwaliteitshout en het vergroten van de biodiversiteit samengaan. Ik ben het dan ook niet eens met de stelling. In ons boek ‘Bosbeheer en biodiversiteit’ van alweer tien jaar geleden, concluderen we dat heterogeniteit en dynamiek sleutelfactoren zijn voor een grote biodiversiteit. Het produceren van kwaliteitshout kan aan beide aspecten een bijdrage leveren. In de meeste bossen is de natuurlijke dynamiek grotendeels verdwenen. Dunning om kwaliteitsbomen vrij te stellen of kleinschalige verjongingskap, zorgen juist voor dynamiek en de aanwezigheid van verschillende bosontwikkelingsfasen. Het produceren van kwaliteitshout betekent in de regel ook langere omlopen, wat gunstig is voor de biodiversiteit. Andersom is een goed functionerend boscossysteem ook belangrijk voor de productiefunctie van het bos. Een gezonde en biodiverse bosbodem draagt bijvoorbeeld bij aan de groei en vitaliteit van kwaliteitsbomen. Waar wij als Probos voorstander van zijn, is dat naast het aanwijzen van toekomstbomen waar kwaliteitshout wordt nagestreefd, ook biotoopbomen worden aangewezen. Deze bomen met bijvoorbeeld een bijzondere vorm, schade of holten, mogen hun natuurlijke omloop volbrengen en vormen een habitat voor tal van organismen. Biotoopbomen worden bij voorkeur in verschillende leeftijdsstadia en soorten aangewezen, zodat er op termijn continue in de tijd oude en aftakelende bomen aanwezig zijn.